

Таким чином, фінансове забезпечення інноваційної діяльності передбачає реалізацію заходів із залучення необхідного обсягу фінансових ресурсів для фінансування нововведень підприємства. Основним завданням фінансового забезпечення є прийняття рішень щодо визначення джерел ресурсів фінансування інноваційної діяльності, формування необхідних їх обсягів та оптимізації.

Узагальнюючи проаналізовані підходи, фінансове забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств можна визначити як сукупність економічних відносин, що виникають між суб'єктами інноваційної діяльності з приводу пошуку, залучення та ефективного використання фінансових ресурсів з метою отримання економічного ефекту із використанням організаційно-управлінських принципів, методів і форм впливу цих ресурсів на інноваційну діяльність.

Висновки. У науковій літературі існують різні підходи щодо визначення економічної сутності фінансового забезпечення інноваційної діяльності. На думку низки вчених, фінансове забезпечення є тотожним фінансуванню і має такі складові, як формування фінансових ресурсів з метою ефективного здійснення інноваційної діяльності та процес їх використання. Інші вчені чітко розмежують процес формування фінансових ресурсів, який, на їх погляд, і є фінансовим забезпеченням, та процес фінансування, тобто використання фінансових ресурсів. На нашу думку, фінансове забезпечення інноваційної діяльності промислових підприємств – це сукупність економічних відносин, що виникають між суб'єктами інноваційної діяльності з приводу пошуку, залучення та ефективного використання фінансових ресурсів задля отримання економічного ефекту із використанням організаційно-управлінських принципів, методів і форм впливу цих ресурсів на інноваційну діяльність.

Перспективою подальших досліджень має стати формування теоретико-методологічних та концептуальних підходів щодо управління фінансовим забезпеченням інноваційної діяльності підприємств.

Література

1. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави : монографія / Я. А. Жаліло. – К. : НІСД, 2009. – 336 с.
2. Москаль О. І. Фінансове забезпечення розвитку агропромислового виробництва регіону (на матеріалах Чернівецької області) : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук : спец. : 08.04.01 / О. І. Москаль. – К., 2001. – 16 с.
3. Колодізев О. М. Фінансове забезпечення інноваційного розвитку національної економіки : дис. ... д-ра екон. наук : спец. 08.00.08 «Гроші, фінанси і кредит» / О. М. Колодізев ; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2011. – 508 с.
4. Сокирська І. Г. Діагностика фінансового забезпечення діяльності підприємства / І. Г. Сокирська // Фінанси України. – 2003. – № 1. – С. 89–93.
5. Ільїна К. О. Формування системи фінансового забезпечення інноваційного розвитку у відкритій економіці України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Ільїна Катерина Олександрівна ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Л., 2011. – 20 с.
6. Зінько Н. Я. Удосконалення банківського та небанківського фінансування інноваційної діяльності в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Н. Я. Зінько ; НАН України, Ін-т регіон. дослід. – Л., 2007. – 20 с.
7. Юркевич О. М. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності в економіці України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.04.01 / О. М. Юркевич ; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2006. – 20 с.
8. Онишко С. В. Механізм фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.04.01 / С. В. Онишко ; НАН України, Ін-т екон. прогнозування. – К., 2004. – 32 с.
9. Возняк Г. В. Інноваційна діяльність промислових підприємств та способи її фінансування в Україні : монографія / Г. В. Возняк, А. Я. Кузнєцова. – К. : УБС НБУ, 2007. – 183 с.
10. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV, редакція від 02.10.2011 р. на підставі 3715-17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

Стаття надійшла до редакції 10 листопада 2012 року

УДК 330.1

Є. В. Смирнов,

старший викладач кафедри економіки підприємств
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана» (Україна)
s@edim.ua

ГУМАНІЗАЦІЯ СУТНОСТІ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА В ЕКОНОМІЧНІЙ ТЕОРІЇ

У статті проаналізовано тенденцію гуманізації сутності ресурсів підприємства в контексті економічної теорії. У результаті дослідження виділено основні етапи гуманізації та визначено їх особливості.

Ключові слова: ресурси, процес гуманізації, «ресурси минулого», «ресурси майбутнього», ресурси як можливості розвитку підприємства.

Е. В. Смирнов
ГУМАНИЗАЦИЯ СУЩНОСТИ РЕСУРСОВ
ПРЕДПРИЯТИЯ В ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ТЕОРИИ

В статье проанализирована тенденция гуманизации сущности ресурсов предприятия в контексте экономической теории. В результате исследования выделены основные этапы гуманизации и определены их особенности.

Ключевые слова: ресурсы, процесс гуманизации, «ресурсы прошлого», «ресурсы будущего», ресурсы как возможности развития предприятия.

Постановка проблеми. Інформаційна революція змінює світ: радикальні інновації прийшли в побут людини і формують її новітній світогляд. Життя у віртуальному світі стає все більш відчутною реальністю, і зв'язок з її матеріальними основами у жителів сучасних мегаполісів дедалі частіше обмежується телефонними та Інтернет-комунікаціями. Змінюється буття людини, і перш за все його базис – економіка.

Evgen Smirnov
HUMANIZING OF ESSENCE OF RESOURCES
OF ENTERPRISE IN ECONOMIC THEORY

In the article the tendency of humanizing of essence of resources of enterprise is analysed in the context of economic theory. As a result of research the basic stages of humanizing were selected and their features were defined.

Key words: resources, process of humanizing, «resources of the past», «resources of the future», resources as possibilities of development of enterprise.

Нова інформаційна економіка вже створила нових лідерів: компанії «Microsoft», «Apple», «Google», капіталізація яких сягає сотень мільярдів доларів, а матеріальні активи складають 15–20% ринкової вартості [1]. Закономірна рефлексія наукової думки викликала появу концепцій інформаційного суспільства та економіки знань як спроб осмислення глибини змін, що відбуваються сьогодні, і розробки методології моделювання майбутнього розвитку людства.

Водночас спостерігається й певна інерція теорії управління бізнесом, розвиток її скоріше «навздогін» практиці та спрямованість на пояснення тих процесів, які в умовах зростання інформатизації життя дуже швидко стають атрибутами минулого.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти дослідження проблематики ресурсів перебувають в епіцентрі уваги науковців-економістів від часів започаткування економіки як науки. Тому погляди на природу, роль у процесах виробництва та споживання, ефективність використання ресурсів знайшли місце у працях Аристотеля (*Aristotel*), А. Сміта (*A Smith*), Д. Рікардо (*D. Ricardo*), Ж.-Б. Сея (*J.-B. Sei*), К. Маркса (*K. Marx*) та Ф. Енгельса (*F. Engels*), А. Маршалла (*A. Marshall*), Дж. Кейнса (*J. Keynes*), М. Туган-Барановського, М. Кондратьєва та ін. Сьогодні ресурсну проблематику досліджують зарубіжні та вітчизняні вчені: Дж. Акерлоф (*G. Akerlof*), Б. Вернерфельт (*B. Wernerfelt*), Дж. Барні (*J. Barney*) [2], Р. Грант (*R. Grant*) [3], К. Прахалад (*C. Prahalad*), Р. Рамелт (*R. Rumelt*), Д. Тіс (*D. Teece*), Г. Хамел (*G. Hamel*), Д. Колліз (*D. Calliz*) [4], С. Монтгомері (*S. Montgomery*) [4], В. І. Барканов, А. В. Богатирьов, І. Вовк, Ю. Вовк, Є. В. Гагурін, С. М. Ілляшенко, Ю. О. Мазін, М. А. Матушкін, В. В. Микитенко, С. Ю. Половнікова, Л. О. Рубан, С. А. Скоков, І. Н. Сотник, І. І. Стоянова, В. Є. Тонкаль, В. А. Таран та ін.

Невирішені частини проблеми. Відзначаючи тенденцію гуманізації економіки як науки, дослідники не розкривають змісту цього процесу на рівні першооснови діяльності підприємств – його ресурсів. Виявляються нові види ресурсів і розширюється їх класифікація, але при цьому не приділяється достатньої уваги систематизації наукових поглядів власне на сутність ресурсів.

Мета дослідження – прослідкувати тенденцію гуманізації сутності ресурсів підприємства в контексті економічної теорії, виділити основні етапи гуманізації та визначити їх особливості.

Основні результати дослідження. Вважаємо за необхідне звернутися до витоків розуміння ресурсу як базової категорії економічних наук. Ще А. Сміт (*A Smith*) приділяв їй багато уваги, виокремлюючи такі види економічних ресурсів, як праця, земля, капітал. Він дослідив механізм переливу ресурсів із менш прибуткових галузей у

більш прибуткові, тенденцію підвищення цін на обмежені ресурси, а також описав ренти, отримувані власниками ресурсів. У своїх працях А. Сміт (*A Smith*) оперує таким поняттям, як «власники ресурсів», що відображає суспільну форму реалізації відносин між людиною і об'єктами матеріального світу. Проте визначальним ресурсом розвитку сучасної економіки є ресурси нематеріальні, а відтак словосполучення «власники знань» є некоректним: апіорі можна бути лише носієм знань як нематеріального ресурсу, а не їх «власником».

Звичайно, ресурси сучасного підприємства за своєю сутністю є відмінними від ресурсів підприємства минулого, що пояснюється зміною ролі людини в системі інформаційної економіки. Процес трансформації сутності ресурсів підприємства (рис. 1) супроводжується її поступовою гуманізацією, посиленням зв'язку між нематеріальною складовою ресурсу та людиною, що використовує його для виробництва продукції або надання послуг.

Сам процес гуманізації сутності ресурсу складно назвати еволюцією наукових теорій, оскільки, по-перше, його не можна розташувати на осі часу в традиційній «еволюційній» послідовності та, по-друге, всі теорії продовжують існувати в сьогodнішній економічній науці й застосовуватися на практиці, а не відмерли на етапах «еволюціонування».

Однак при цьому гуманізація сутності ресурсу в економіці XXI століття знаходить вияв у зміні власне її структури: знижується роль сектору виробництва товарів і зростає – надання послуг.

Пропонуємо у процесі гуманізації сутності категорії «ресурс» виділяти п'ять основних етапів, які охарактеризовано нижче.

На нашу думку, розуміння ресурсів як чогось обмеженого ґрунтується на відокремленні від ресурсу людини – процесі, який фактично є штучним, оскільки жоден предмет природи не може стати економічним ресурсом поза участю людини та її волі. Вважаємо, що таке механістичне розуміння ресурсів і його поширення в економічній теорії було зумовлене цілями моделювання, застосування математичних методів для опису економічних явищ та процесів. Визначний внесок у розробку математичного планування, оптимізації ресурсних потреб і розподілу

Механістичне розуміння категорії «ресурс»:	Поступова гуманізація сутності ресурсів підприємства			Гуманістичне розуміння категорії «ресурс»:
Класична трифакторна модель: «земля – праця – капітал»	Поглиблена трифакторна модель: «земля – праця (фізичні та психофізичні характеристики) – капітал»	Чотирифакторна модель: «земля – праця (фізичні та психофізичні характеристики) – підприємницький талант – капітал»	П'ятифакторна модель: «земля – праця (фізичні та психофізичні характеристики) – підприємницький талант – інформація – капітал»	Гуманізована п'ятифакторна модель: «земля – праця (фізичні та психофізичні характеристики) – підприємницький талант – інформація – капітал»
Місце людини в системі ресурсів підприємства:	Місце людини в системі ресурсів підприємства:	Місце людини в системі ресурсів підприємства:	Місце людини в системі ресурсів підприємства:	Місце людини в системі ресурсів підприємства:
людина виокремлюється в, по суті, природний ресурс, характеристики якого вичерпно описують фізичні величини	людина є не тільки «робочою силою», а конкретною особою, наділеною індивідуальними психофізичними якостями	людина – це не тільки фізичні та психофізичні характеристики, а й «підприємницький талант» – додаткова сила, яка особливим чином організує і поєднує традиційні ресурси у процесі виробництва	відділення нематеріальної складової ресурсу від її носія – людини – у таку самостійну категорію, як інформація	людина є надфактором, що визначає можливості використання інформації, підприємницького таланту, праці, капіталу, землі
Дослідники: А. Сміт (A. Smith), Дж. Данциг (George B. Dantzig), Джон фон Нейман (John von Neumann), Г. Кун (Harold W. Kuhn), А. Таккер (Albert W. Tucker), С. Гасс (Saul I. Gass), А. Чарнес (A. Charnes), Е. Біл (E. M. Beale), Р. Дорфман (R. Dorfman), М. Франк (M. Frank), П. Вольф (P. Wolfe), Дж. Денніс (J. B. Dennis), Дж. Розен (J. B. Rosen), Г. Зонтендейк (Zoltendeijk G.), Л. В. Канторович, В. С. Немчинов, В. В. Новожилов, М. К. Гаурін, А. Л. Лурье, А. Л. Брудно, А. Г. Аганбегян, Д. Б. Юдін, Е. Г. Гольштейн, Е. І. Баранкін	Дослідники: Еріх Флемхольц (Eric Flamholtz), Е. Каплан (Edwin H. Caplan), С. Ландекіч (Stephen Landekich), Т. Давенпорт (Thomas O. Davenport), В. Касціо (Wayne F. Cascio), Р. Ной (Raymond A. Noe), Дж. Бодрей (John W. Boudreau)	Дослідники: А. Маршалл (F. Marshall), Й. Шумпетер (J. Schumpeter), В. Валес (William John Wales), Д. Споллбон (David Smallbone), Н. Фоз (Nicolai J. Foss), П. Клейн (Peter G. Klein), Дж. Харз (Jonathan R. Hughes), Ф. Саетр (Frédéric E. Sautet)	Дослідники: Нонака Ікуджиро (Nonaka Ikudzhiro), Такеучи Хіротака (Hirotaka Takeuchi), Р. Уільямс (R. Williams), В. Л. Іноземцев, В. В. Глухов, С. Б. Коробко, Т. В. Мариніна, С. М. Климов, О. Н. Шуть, У. Букович, А. В. Вебер, А. Д. Данилов, С. І. Шифрін, М. К. Румизен	Дослідники: Дж. Акерлоф (G. Akerlof), Б. Вернерфельт (B. Wernerfelt), Дж. Барні (J. Barney), Р. Грант (R. Grant), Р. Рамелт (R. Rumelt), Д. Тіс (D. Teece), К. Прахалад (C. Prahalad), Г. Хамел (G. Hamel), Д. Колліз (D. Kolliz), К. Кун (K. Kuhl), С. Монтгомері (S. Montgomery), М. Петераф (M. Peteraf)

Рис. 1. Гуманізація сутності ресурсів підприємства в контексті економічної теорії
Джерело: Власна розробка автора

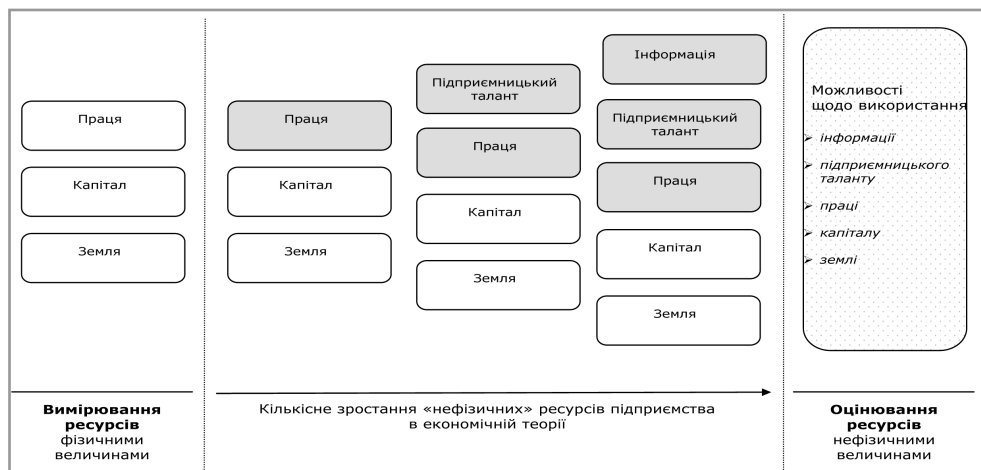

Рис. 2. Гуманізація сутності ресурсів підприємства як процес поступового наповнення їх нефізичними характеристиками
Джерело: Власна розробка автора

потоків ресурсів внесли вчені радянської економічної школи – М. К. Гавурін, Е. Г. Гольштейн, Л. В. Канторович, А. Л. Лурье, В. С. Немчинов, В. В. Новожилов, Д. Б. Юдін, а також західної школи неокласичного спрямування – Е. Біл (E. M. Beale), П. Вольф (P. Wolfe), С. Гасс (Saul I. Gass) [5], Дж. Данциг (George B. Dantzig), Дж. Денніс (J. B. Dennis) [6], Р. Дорфман (R. Dorfman), Г. Зонтендейк (G. Zontendijk), Г. Кун (Harold W. Kuhn) [7], Дж. фон Нейман (John von Neumann), Дж. Розен (J. B. Rosen), А. Таккер (Albert W. Tucker), А. Чарнес (A. Charnes), М. Франк (M. Frank) та ін.

Протягом першого – механістичного – етапу розвитку категорії «ресурс» людина, по суті, ототожнюється із природним ресурсом, характеристики якого вичерпно описують фізичні величини – наприклад, «кількість праці» в моделі Р. Солоу (R. M. Solow). Таким чином, ресурс розглядається як об'єкт виключно матеріальний і вичерпний, як і всі об'єкти матеріального світу.

Однак людина є не тільки «робочою силою», а й конкретною особою, наділеною індивідуальними психофізичними якостями. Наукове усвідомлення зазначеного факту започаткувало новий – другий – етап розвитку категорії «ресурс». Характерною рисою цього етапу стало розмежування методології оцінювання матеріальних і людських ресурсів підприємства. Стосовно останніх починають застосовуватися методи якісного аналізу, зокрема «аналіз людських ресурсів» (Human Resources Accounting), концепція якого була запропонована Е. Флемхольцем (E. Flamholtz) ще у 60-х роках минулого століття. У результаті управління людиною як ресурсом підприємства стає окремою економічною наукою, що сьогодні успішно розвивається такими дослідниками, як Дж. Бодреу (J. W. Boudreau) [8], Т. Давенпорт (T. O. Davenport), Е. Каплан (E. H. Kaplan), В. Касціо (W. F. Cascio) [8], С. Ландекіч (S. Landekich), Р. Ной (R. A. Noe).

Імпульсом до третього етапу розвитку базової категорії нашого дослідження стала необхідність пояснення надзвичайних успіхів підприємств, які при цьому не мали переваг у традиційних ресурсах. Дослідники дійшли думки, що необхідно враховувати додаткову силу, яка особливим чином організує та поєднує традиційні ресурси у процесі виробництва. Не ототожнюючи зазначену силу ні з фізичними, ні з психофізичними характеристиками людини, науковці (вперше – А. Маршал (A. Marshall), а за ним Й. Шумпетер (J. Schumpeter)) назвали її «підприємницький талант» і з часом виділили в окремий фактор виробництва. Таким чином, у розумінні категорії «ресурс підприємства» нематеріальна складова посилилася, але все ще залишилася «прив'язаною» до її носія – особливості людини – підприємця. У рамках цього етапу і сьогодні розвивається підприємницька теорія бізнесу (див., наприклад, дослідження таких сучасних авторів, як В. Валес

(W. John Wales), П. Клейн (P. G. Klein) [9], Ф. Саутет (F. E. Sautet), Д. Смоллбон (D. Smallbone) [10], Н. Фоз (N. J. Foss) [9], Дж. Хагз (J. R. Hughes).

Четвертий етап гуманізації сутності ресурсів підприємства в економічній теорії позначився відділенням нематеріальної складової ресурсу від її носія (людини) в самостійну категорію. У подальшому термін «нематеріальні ресурси» дедалі більше наповнювався ознаками юридичної категорії – із розвитком авторського права умови застосування цієї категорії втрачають гнучкість, необхідну для наукової термінології. Тому з'являється новий синонім нематеріальних ресурсів –

інформація, і такі дослідники, як У. Букович (W. Bukovich), Х. Нонака (Ikudzhiro Nonaka), М. Румизен (M. Rumizen), Х. Такеучи (Hirotaka Takeuchi), Р. Уільямс (R. Williams), А. В. Вебер, В. В. Глухов, А. Д. Данилов, В. Л. Іноземцев, С. М. Климов, С. Б. Коробко, Т. В. Мариніна, С. И. Шифрін, О. Н. Шуть пропонують вважати її ще одним фактором виробництва.

Однак із входженням інформаційних технологій у життя людини та діяльність соціально-економічних систем інформація починає розглядатись як основа для отримання ресурсів більш високого порядку – знань. Знання є невіддільними від людини, і вони визначають можливості використання будь-яких матеріальних та нематеріальних ресурсів з метою розвитку бізнесу. Жоден матеріальний ресурс не є ресурсом, поки не існує знань (не визначено можливостей) його продуктивного використання. Таким чином, класичний ресурс «земля» перетворюється на «можливості щодо використання землі», «капітал» – на «можливості щодо використання капіталу» тощо. Розуміння ресурсів як можливостей підносить управління ними на рівень стратегії підприємства. Слід відзначити, що у сучасній західній економічній думці поширене розуміння управління ресурсами як функції саме стратегічного менеджменту, тоді як вітчизняна наука продовжує розвивати погляд на ресурси здебільшого з точки зору «уреченого минулого» в рамках оперативного-тактичного управління ними. Ми розглядаємо ресурси підприємства як можливості його розвитку (не ототожнюючи можливості з терміном «потенціал», поширеним у публікаціях багатьох дослідників, який має самостійне значення). Тож наші подальші дослідження спрямовані на вирішення теоретико-методичних і прикладних проблем управління ресурсами в контексті стратегічного управління підприємством.

Серед дослідників, які зробили свій внесок у розробку теорії управління ресурсами підприємства як його можливостями щодо розвитку, такі вчені, які вже згадувалися на початку статті: Дж. Акерлоф (G. Akerlof), Б. Вернерфельт (B. Wernerfelt), Дж. Барні (J. Barney) [2], Р. Грант (R. Grant) [3], Д. Колліз (D. Kollitz) [4], С. Монтгомері (S. Montgomery) [4], К. Прахалад (C. Prahalad), Р. Рамелт (R. Rumelt), Д. Тіс (D. Teece), Г. Хамел (G. Hamel).

На рис. 2 представлено авторське бачення гуманізації сутності ресурсів підприємства в економічній теорії як процес поступового наповнення їх нефізичними характеристиками. Для опису останніх використовуються нефізичні величини, які на відміну від фізичних величин можна лише оцінити, але не виміряти. Таким чином, гуманізація сутності ресурсів віддзеркалюється в економічній методології: на зміну «вимірюванню ресурсів» приходить «оцінювання ресурсів».

Процес гуманізації сутності категорії «ресурс» у науці, як було доведено вище, є поступовим. Тому для уяочення вказаного процесу нами проведено аналітичне зіставлення двох полярних точок на осі гуманізації (рис. 1, рис. 2), які ми умовно назвали «ресурси минулого» та «ресурси майбутнього» (рис. 3).

Наголошуємо, що ресурс є результатом минулої і потенціалом майбутньої діяльності підприємства. Зміщення акценту із «використання результатів» на «розвиток потенціалу» є свідченням зміни власне ідеології менеджменту: з орієнтації на коротко-середньострокову перспективу на стратегічно орієнтоване управління. Така переорієнтація менеджменту на рівні підприємства корелюється із глобальними змінами у світовій економіці ХХ–ХХІ століть: вичерпанням ресурсів, що є «втлінням минулого» (здебільшого результатами природних процесів) і пошуком «ресурсів майбутнього».

«Ресурси минулого» є обмеженими, мають конкретні матеріальні виміри, піддаються вимірюванню та обліку; і економічна наука накопичила вагомий доробок щодо управління ними, яке часто ототожнюється з оптимізацією їх витрат та контролем за використанням. Натомість «ресурси майбутнього» слабо піддаються вимірюванню через багатоваріантність майбутнього. Такі ресурси являють собою певні можливості, управління якими передбачає їх розширення (збільшення) з одночасним підвищенням вірогідності цільового (бажаного) сполучення таких можливостей.

Ми вважаємо, що гуманізація сутності ресурсів в економічній теорії – це той визначальний вектор, який породжує низку супровідних тенденцій (рис. 4). Вони, з одного боку, є проявами і наслідками гуманізації, але з другого – можуть бути поставлені з нею в один ряд, оскільки виступають підґрунтям розвитку окремих (у методичному контексті – самостійних) напрямів методології управління ресурсами підприємств, як-от:

- «потенціалізація», що пов'язана насамперед із розширенням діапазону напрямів продуктивного використання ресурсу. Зазначений діапазон обумовлюється знаннями (в найширшому розумінні цього слова) осіб, які приймають рішення. Необхідність ефективного управління потенціалом зумовила появу таких сучасних технологій менеджменту, як процесно-орієнтоване управління, бізнес-моделювання, методологія інновацій та ін.;
- посилення ризикозалежності, що пояснюється зростанням багатоваріантності продуктивного застосування ресурсу. Зменшення рівня визначеності (зростання ймовірнісної складової) результатів використання ресурсу вимагає побудови сценаріїв розвитку (а не лінійного прогнозування), управління ризиками в напрямі підвищення вірогідності настання бажаного сполучення можливостей розвитку підприємства. З огляду на це актуалізуються такі напрями науки, як ризикологія та методологія економічної безпеки бізнесу.
- дифузія прав власності на ресурс та інтелектуалізація відносин власності, що посилюють необхідність балансування цінностей ресурсу для його стейкхолдерів, передовсім на рівні стратегічного управління підприємством. При цьому з'являються нові юридичні інструменти, активізується діяльність підприємства на ринку прав інтелектуальної власності, зокрема розширюється її вторинний ринок.

Висновки. У результаті дослідження ми дійшли думки, що ресурси сучасних підприємств за власною сутністю є відмінними від ресурсів підприємств минулого. І ця відмінність пояснюється особливою роллю людини в системі інформаційної економіки. Проведені дослідження дозволяють розглядати процес трансформації сутності ресурсів підприємства як її поступову гуманізацію. Вона стає

Ознака	«Ресурси минулого»	«Ресурси майбутнього»
Суттєва основа	фізичні об'єкти, з (за допомогою) яких підприємство може виробити продукцію	можливості використання будь-чого для досягнення цілей підприємства
Вектор управління	«від ресурсів – до результатів», використання ресурсів	«від цілей – до результатів», розвиток потенціалу
Хронологія менеджменту	орієнтація на коротко-середньострокову перспективу (ресурси «миттєво» залучаються через ринок)	стратегічно орієнтоване управління (необхідний час на створення/накопичення ресурсів)
Критерій ефективності	мінімізація витрат	максимізація створення цінності
Діапазон ефективних рішень	«жорсткі умови» – одноваріантність найкращого сполучення ресурсів у процесі управління бізнесом	«м'які умови» – багатоваріантність оптимального сполучення ресурсів
Відносини в системі «ресурс – людина»	відносини власності – «власники ресурсів»	відносини причетності (рос. сопряженности) – «носії ресурсів»
Можливість формалізації	піддаються вимірюванню та обліку	слабо піддаються вимірюванню, оцінюються (з причини багатоваріантності майбутнього)
Основні функції управління	планування ресурсних потреб, бюджетування, оптимізація витрат та контроль за використанням ресурсів	розширення (збільшення) можливостей з одночасним підвищенням вірогідності цільового (бажаного) сполучення таких можливостей

Рис. 3. «Ресурси минулого» і «ресурси майбутнього»: аналітичне зіставлення
Джерело: Власна розробка автора

визначальним вектором, що зумовлює появу супровідних тенденцій, таких як «потенціалізація» ресурсу, посилення ризикозалежності ресурсу, дифузія прав власності на ресурс та інтелектуалізація відносин власності.

Авторський підхід полягає в розумінні ресурсів підприємства як можливостей його розвитку, а відтак наші подальші дослідження будуть спрямовані на вирішення теоретико-методичних і прикладних проблем управління ресурсами в контексті стратегічного управління підприємством.

Рис. 4. Гуманізація сутності ресурсів в економічній теорії та супровідні тенденції
Джерело: Власна розробка автора

Література

1. Рейтинг компаній за вартістю ринкової капіталізації FT Global 500 2012 [Електронний ресурс] // Market values and prices at 30 March 2012. – Режим доступу : <http://www.ft.com/cms/a81f853e-ca80-11e1-89f8-00144feabcd0.pdf>
2. Barney J. Resource-based theories of competitive advantage: A ten-year retrospective on the resource-based view / J. Barney // Journal of Management. – 2001. – No. 27. – P. 643–650.
3. Grant R. The Knowledge-Based View of the Firm. In Choo and Bontis (Eds.) The Strategic Management of Intellectual Capital and Organizational Knowledge / R. Grant. – New York : Oxford University Press, 2002. – P. 133–148.
4. Коллис Д. Корпоративная стратегия: ресурсный подход / Дэвид Коллис, Синтия Монтгомери ; пер. с англ. Ю. Кострубов. – М. : Олимп-Бизнес, 2007. – 371 с.
5. Profiles in operations research: pioneers and innovators ; written, compiled, and ed. by Arjang A Assad, Saul I. Gass // International series in operations research management science. – 2011. – No. 146, XXIII. – 867 p.

6. Das I. and Dennis J. E. Normal-boundary intersection: a new method for generating the pareto surface in nonlinear multicriteria optimization problems / Indraneel Das and J. E. Dennis // SIAM J. OPTIM. – 1998. – Vol. 8, No. 3. – P. 631–657.
7. Kuhn H. W. Lectures on the Theory of Games / H. W. Kuhn. – Princeton : University Press, 2003. – 120 p.
8. Cascio W. F., Boudreau J. W. Investing in People: Financial Impact of Human Resource Initiatives / Wayne F. Cascio, John W. Boudreau. – FT Press, 2008. – 324 p.
9. Foss N. J., Klein P. G. Organizing Entrepreneurial Judgment: A New Approach to the Firm / Nicolai J. Foss, Peter G. Klein. – Cambridge : University Press, 2012. – 312 p.
10. Smallbone D. The Theory and Practice of Entrepreneurship: Frontiers in European Entrepreneurship Research / David Smallbone, Joao Leitao, Mario Raposo. – Edward Elgar Publishing, 2010. – 322 p.

Стаття надійшла до редакції 7 листопада 2012 року

УДК 338.4

Т. С. Домашенко,

асистент кафедри економіки підприємств ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (Україна)
tanywa_07@inbox.ru

АНАЛІТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ВАРТІСТЮ

Стаття присвячена дослідженню аналітично-інформаційного забезпечення оцінювання рівня корпоративного управління вартістю крізь призму його методів та особливостей їх реалізації на різних етапах управлінського циклу. Виділено і розглянуто підходи до оцінювання корпоративного управління: рейтингування, фінансових показників, мультиплікаторний та вартісних показників.

Ключові слова: управління вартістю, корпоративне управління, методи корпоративного управління, управлінський цикл.

Т. С. Домашенко

АНАЛИТИЧЕСКИ-ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ОЦЕНИВАНИЯ УРОВНЯ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ СТОИМОСТЬЮ

Статья посвящена исследованию аналитически-информационного обеспечения оценивания уровня корпоративного управления стоимостью через призму его методов и особенностей их реализации на разных этапах управленческого цикла. Выделены и рассмотрены подходы к оцениванию корпоративного управления: рейтинговый, финансовых показателей, мультипликаторный и стоимостных показателей.

Ключевые слова: управление стоимостью, корпоративное управление, методы корпоративного управления, управленческий цикл.

Tetyana Domashenko

ANALYTICAL AND INFORMATIONAL SUPPORT OF EVALUATION OF CORPORATE MANAGEMENT COSTS LEVEL

The article is devoted to analytical-informational support of corporate management costs evaluation research through the prism of its methods and features of their realization on the different stages of administrative cycle. Approaches to corporate management evaluation were selected and considered, such as concerning ratings, financial indexes, multipliers and cost indexes.

Key words: costs management, corporate management, methods of corporate management, administrative cycle.

Постановка проблеми. Згідно з останньою редакцією Закону України «Про акціонерні товариства», акціонерне товариство – це господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями [1]. З огляду на значну частку акціонерних товариств у структурі національної економіки й сутність корпоративного управління, яке реалізується як окрема складова загального менеджменту на підприємствах, що засновані на пайовій участі в капіталі, та спрямоване на організацію взаємодії акціонерів, а також акціонерів і менеджерів задля задоволення інтересів акціонерів у зростанні належної їм вартості, стає зрозумілою актуальність розгляду питання оцінювання рівня розвитку корпоративного управління вартістю підприємства.

У той час як загальна система менеджменту компанії покликана забезпечувати ефективне функціонування

підприємства, що, зрештою, передбачає вартісну спрямованість, корпоративне управління націлене на максимізацію ефективності управління корпоративною власністю кожного учасника корпоративних відносин, налагодження балансу інтересів усіх учасників та контроль за результативністю функціонування системи менеджменту підприємства в напрямі вартісного зростання бізнесу.

Безумовно, сьогодні всі управлінські системи декларують стратегічною метою свого функціонування максимізацію вартості бізнесу. Однак попри це досі немає єдиного чіткого індикатора, який міг би підтвердити чи спростувати реалізацію цих стратегічних намірів на практиці. Натомість існують економічні показники, що відображають ефективність різних сторін загальної системи управління і результативність діяльності підприємств.

В умовах динамічного ринкового середовища, коли стратегічною метою функціонування бізнесу є підвищення